
Editorial

Bioetička intoksikacija

U prethodnom broju imao sam priliku zahvaliti svima koji su na neki način doprinijeli razvoju časopisa kroz godine njegova postojanja, no sada je red da predstavim sebe.

Ni sâm nisam slutio koliko će mi se bioetika zavući pod kožu. Školovan sam u području javnog zdravstva; prevencija i promocija zdravlja orijentir su moga stručnog usmjerenja. No, onda se dogodilo nešto neočekivano – zarazili su me bioetikom. Bez klasičnih simptoma, bez povišene temperature, ali s jasnim nuspojavama: propit(k) ivanjem, sumnjom, potrebom za proširivanjem perspektiva i jednom novostečenom vrstom intelektualne nelagode koju sam počeo voljeti.

U početku sam mislio da je bioetika nešto nalik moralnoj zaštiti pojedinca uključenog u neku vrstu istraživanja, ispitivanja, kako bilo. Kada spominjem pojedinca, mislim naravno na čovjeka (druge živosti nisu me pretjerano dotakle za vrijeme studijskih vježbi u laboratoriju). Međutim, ubrzo sam shvatio da se radi o daleko dubljem fenomenu: o filozofiji (koju sam u srednjoškolsko doba volio i pohađao školska natjecanja – doduše, bježeći od ostale nastave više nego li ljubeći mudrost – te je prijavio kao izborni predmet na maturi, bez obzira na to što mi u to vrijeme nije bila od pomoći pri upisu na studij sanitarnog inženjerstva, da bih je kasnije duboko u sebi zatomio), koju ponekad zamišljam kao nadnaravnu silu koja u simbiozi s medicinom praktičaru daje dodatnu ljudskost, koja će medicini šapnuti da ne razmišlja samo o svijesti pacijenta, već i o njegovu umu.

U bioetici sam otkrio ono što medicina i javno zdravstvo često zaboravljaju: da iza svakog pacijenta i korisnika stoji samo čovjek, da iza svake intervencije može postojati etička dilema koja ljudskosti (ne čovjeku, jer ima ljudi i bez ljudskosti) otvara neka dublja pitanja.

S velikim iščekivanjima, iz potrebe za razjašnjenjima, počeo sam čitati o razlikama između američke i europske bioetike. Američku su mi prezentirali kao onu praktičnu, proceduralnu, gotovo utilitarnu – koju sam interpretirao kao nametnutu – koja odiše principijelnošću. Sve je lijepo posloženo kao burger u *fast food* lancu brze primijenjene etike. S druge strane, europska bioetika, začinjena mediteranskim biljem, sklonija filozofiranju nego rješavanju dilema, ali zato duboko ukorijenjena u kulturološki

kontekst na razmeđu etike i životnosti, nudi nešto neopipljivo drugačije. I kuha se puno duže i strastvenije – više mi se sviđela.

Amerikanci traže pristanak. Europljani traže njegov smisao. Ja sam između tih dviju škola počeo tražiti sebe.

Sebe sam pronašao intoksiciran europskom bioetikom (zovimo je i integrativnom, mediteranskom, kako već – razlike su u začinima minorne).

Bila ona utemeljena, opravdana ili ne, na mene je djelovala kao antilatrodetski serum u pogledu na zdravlje i čovjeka. Zapravo na život u cjelini. Umjesto da mi daje bolje odgovore, naučila me postavljati bolja pitanja. I nije joj cilj neki od četiriju principa kao formula za uspjeh, već kao poticaj na razgovor: neprestano propitkivanje različitih iskustava, vrijednosti i, naposljetku, (znanstvenih) istina. Kako? Smislaono, promišljajući i razumijevajući.

Danas, kad kažem da je područje mog interesa javno zdravstvo i da zadirem u povijest medicine, sve češće, poput rudara koji se spušta u rudnik uzvikujući *sretno*, a ne znajući hoće li se sigurno vratiti, ja viknem: ...i bioetika. Jer bioetika mi nije samo promijenila pogled, već i način gledanja. Bioetika me nije naučila što misliti, već kako misliti.

I više se ne mogu, pa zapravo i ne želim vratiti natrag.

Toni Buterin
Glavni urednik